

2. Voor de toepassing van deze wet en de besluiten en reglementen genomen ter uitvoering ervan, wordt beschouwd als “witwassen van geld”:

1° de omzetting of overdracht van geld of andere goederen, wetende dat deze zijn verworven uit een criminele activiteit of uit deelneming aan een dergelijke activiteit, met het oogmerk de illegale herkomst ervan te verhehlen of te verhullen of een persoon die bij een dergelijke activiteit is betrokken, te helpen aan de juridische gevolgen van zijn daden te ontkomen;

2° het verhehlen of verhullen van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing, rechten op of de eigendom van geld of goederen, wetende dat deze verworven zijn uit een criminele activiteit of uit deelneming aan een dergelijke activiteit;

3° de verwerving, het bezit of het gebruik van geld of goederen, wetende, op het tijdstip van ontvangst, dat deze voorwerpen zijn verworven uit een criminele activiteit of uit deelneming aan een dergelijke activiteit;

4° deelneming aan, medeplichtigheid aan, poging tot, hulp aan, aanzetten tot, vergemakkelijken van, of het geven van raad met het oog op het begaan van één van de in de bepalingen onder 1°, 2° en 3° bedoelde daden.

2. Pour l'application de la présente loi et des arrêtés et règlements pris pour son exécution, sont considérés comme “blanchiment de capitaux”:

1° la conversion ou le transfert de capitaux ou d'autres biens, dont celui qui s'y livre sait qu'ils proviennent d'une activité criminelle ou d'une participation à une telle activité, dans le but de dissimuler ou de déguiser l'origine illicite de ces capitaux ou biens ou d'aider toute personne impliquée dans une telle activité à échapper aux conséquences juridiques des actes qu'elle a commis;

2° le fait de dissimuler ou de déguiser la nature, l'origine, l'emplacement, la disposition, le mouvement ou la propriété réels des capitaux ou des biens ou des droits qui y sont liés, dont celui qui s'y livre sait qu'ils proviennent d'une activité criminelle ou d'une participation à une telle activité;

3° l'acquisition, la détention ou l'utilisation de capitaux ou de biens, dont celui qui s'y livre sait, au moment où il les réceptionne, qu'ils proviennent d'une activité criminelle ou d'une participation à une telle activité;

4° la participation à l'un des actes visés aux 1°, 2° et 3°, le fait de s'associer pour le commettre, de tenter de le commettre, d'aider ou d'inciter quelqu'un à le commettre ou de le conseiller à cet effet, ou de faciliter l'exécution d'un tel acte.

 Commentaar bij artikel 2 van de wet van 18 september 2017

Auteurs: Julie GOETGHEBUER en Felix DESMYTTERE

Bijwerking: 2 oktober 2020

BELANGRIJKSTE RECHTSLEER

DAMBRE, M., “De invloed van het witwasverbod op het bankrecht” in X., *Liber Amicorum Paul De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, 353-386.

DERUYCK, F., “Witwassen” in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, mei 1997, 229-252.

ROZIE, J., “De impact van de vooropgestelde hervorming van het Strafwetboek op het fiscaal strafrecht”, *TFR* 2020, nr. 583, 461-478.

VAN DOOREN, E., “Witwas op eigen bankrekeningen?”, *RABG* 2014, nr. 14, 957-961.

COMMENTAAR

I Artikel 2 van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van constanten (*1) (hierna aangeduid als “**de Wet**”) definieert het toepassingsgebied *ratione materiae* door op uitgebreide wijze te omschrijven wat moet begrepen worden onder het begrip “witwassen van geld”. Dit artikel zorgt voor de getrouwe omzetting van de definitie van “witwassen” van artikel 1, lid 3 van de Richtlijn 2015/849 (*2), dit zonder inhoudelijke wijzigingen aan te brengen in de definitie van “witwassen van geld” zoals bedoeld in artikel 5, § 1 van de oude wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. (*3)

(*1) *BS* 6 oktober 2017.

(*2) Richtl. (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie, *Pb.L.* 5 juni 2015, afl. 141, 73. Hierna aangeduid als “**AMLD-4**”.

(*3) *BS* 9 februari 1993.

In artikel 2 van de Wet worden het materiële en het morele element van het witwasmisdrijf omschreven, met in het middelpunt de illegale herkomst van de geldmiddelen en goederen. Het misdrijf “witwas” bestaat met andere woorden uit het stellen van normale handelingen met “verkeerde (illegale)” goederen of gelden (**het materiële element**), wetende dat die zaken waarmee gehandeld wordt, “verkeerd (illegaal)” zijn (**het morele element**). (*1) Met illegale gelden of andere goederen worden deze bedoeld die hun herkomst hebben uit een criminele activiteit of uit deelneming aan een criminele activiteit, zoals gedefinieerd in artikel 4, 23° van de Wet. (*2)

2 Dit artikel definieert allereerst het materiële element door de soorten witwasmisdrijven op te lijsten die corresponderen met de witwaspraktijken van artikel 505, eerste lid, 2°, 3° en 4° van het Strafwetboek. (*3) (*4) Er bestaat wel een verschil tussen de financieelrechtelijke en de strafrechtelijke definitie van witwassen: waar de witwaswetgeving praktijken viseert die hun oorsprong vinden in **een bepaald aantal** (zeer ernstig geachte) misdrijven (zie art. 4, 23° van de Wet), is artikel 505 Sw. van toepassing op vermogensvoordelen uit **om het even welk** misdrijf. De reden om geen even ruim toepassingsgebied als artikel 505 Sw. te hanteren, schuilt in de bekommernis van de wetgever om een niet al te zware last op de financiële ondernemingen te leggen, en aldus hun medewerking op deze manier te kunnen verzekeren. Rekening houdend met deze reden, alsook met het feit dat de kennisgevingsverplichting (*5) vervat in de Wet niet strookt met de gebruikelijke regels binnen financiële ondernemingen van niet-inmenging en discretie, heeft de wetgever ervoor geopteerd om de toepassing ervan te beperken tot vormen van criminaliteit die een dergelijke ernst en ingewikkeldheid vertonen dat uitzonderlijke opsporingsmethoden zich in dergelijke gevallen opdringen. (*6)

3 Het begrip witwassen werd zo in drie verschillende categorieën onderverdeeld, dit met de bedoeling om zo de kenmerkende componenten van een witwasmisdrijf te

(*1) E. Van Dooren, “Witwas op eigen bankrekeningen?”, *RABG* 2014, nr. 14, (957) 957.

(*2) Zie hieromtrent, commentaar bij artikel 4 van de wet van 18 september 2017, onder artikel 4, 23° van de Wet.

(*3) Strafwetboek van 8 juni 1867, *BS* 9 juni 1867 (hierna aangeduid als “Sw.”).

(*4) *MvT* bij het wetsontwerp tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2566/001, 25.

(*5) De onderworpen entiteiten hebben immers de verplichting om vermoedens van witwaspraktijken te melden aan de CFI. Deze verplichting is vervat in de artikelen 47 en volgende van de Wet.

(*6) *MvT* bij het ontwerp van wet tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, *Parl.St.* Senaat (BZ) 1991-92, nr. 468/1, 7.

omvatten (*i.e.* de inbreng, de verwerking en de integratie). (*1) (*2) De eerste categorie omvat alle handelingen van omzetting of overdracht van geld of andere goederen met de bedoeling de illegale herkomst ervan te verbergen of te verdoezelen of een persoon die betrokken is bij een dergelijke activiteit te helpen ontkomen aan de rechtsgevolgen van zijn daden. (*3) Hierbij worden het omzetten of het overdragen van illegale zaken als feitelijke gedragingen geïmagineerd. (*4) Waar “omzetten” het converteren van de illegale gelden of goederen in andere gelden, valuta of waarden betekent, zal er enkel sprake zijn van “overdragen” wanneer de illegale gelden of goederen om niet worden vervreemd of in bewaring of beheer aan een derde worden gegeven. Ten tweede omvat het begrip witwassen van geld ook het verhelen of verhullen van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing of eigendom van geld of goederen waarvan de illegale herkomst bekend is. (*5) De voor deze categorie geïmagineerde handelingen betreffen het verhelen of het verhullen van de illegale herkomst van de gelden of goederen. (*6) Ten derde bevat witwassen de verwerving, het bezit of het gebruik van geld of activa waarvan de illegale herkomst bekend is (*7), zoals een koop-verkoop of een bewaarneming. (*8) Tot slot zijn niet louter de drie typische witwashandelingen opgenomen in de definitie, maar valt ook iedere soort betrokkenheid met betrekking tot een van deze gedragingen onder het materiële toepassingsgebied van deze wet. Dit betekent dat de deelneming aan een dergelijke activiteit, de medepllichtigheid aan en de poging tot het plegen van dergelijke daden of handelingen, met inbegrip van het helpen van, het aanzetten van een persoon tot, en het geven van raad aan een dergelijke persoon met het oog op het plegen van een van de hierboven vermelde daden of handelingen, of het vergemakkelijken ervan, ook als

(*1) Belangrijk te vermelden is dat er een nieuwe visie betreffende het strafrecht werd uitgewerkt door de Commissie tot hervorming van het strafrecht. Deze Commissie heeft in de loop van 2016 een voorstel van voorontwerp van een nieuw Boek 1 van het Strafwetboek opgesteld en gepubliceerd. Echter door het vallen van de regering-Michel I eind 2018 is dit voorstel er nooit doorgekomen. Dit werk werd in 2019 wél opgevoerd door parlementsliden TERWINGEN en BECQ die op 13 maart 2019 het wetsvoorstel tot invoering van een nieuw Strafwetboek indienden. Een parlementair debat heeft toen nooit plaatsgevonden. Intussen heeft ÖZEN, op 12 februari 2020, een ander wetsvoorstel ingediend. Dit wetsvoorstel dient er onder meer voor te zorgen het huidige artikel 505 van het Strafwetboek leesbaarder te maken, zodat dit geen aanleiding meer kan geven tot discussie. De vraag is natuurlijk of het begrip in de antiwitwaswetgeving niet zal moeten aangepast worden, indien dit wetsvoorstel erdoor komt. Voor een meer uitgebreidere toelichting omtrent dit wetsvoorstel zie J. ROZIE, “De impact van de vooropgestelde hervorming van het Strafwetboek op het fiscaal strafrecht”, *TFR* 2020, nr. 583, 461-478.

(*2) *MvT* bij het wetsvoorstel tot invoering van een nieuw Strafwetboek – Boek 1 en Boek 2, *Parl.St.* Kamer 2018-19, nr. 54-3651/001, 678; *MvT* bij het wetsvoorstel tot instelling van een nieuw Strafwetboek (boek 1 en 2), *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1011/001, 664.

(*3) Zie art. 2, 1° van de Wet. Dit wordt ook wel het *tweede witwasmisdrijf* genoemd, zie tevens art. 505, eerste lid, 3° Sw.

(*4) F. Deruyck, “Witwassen” in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 1997, (229) 239.

(*5) Zie art. 2, 2° van de Wet. Dit wordt ook wel het *derde witwasmisdrijf* genoemd, zie tevens art. 505, eerste lid, 4° Sw.

(*6) F. Deruyck, “Witwassen” in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 1997, (229) 241.

(*7) Zie art. 2, 3° van de Wet. Dit wordt ook wel het *eerste witwasmisdrijf* genoemd, zie tevens art. 505, eerste lid, 2° Sw.

(*8) F. Deruyck, “Witwassen” in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 1997, (229) 236.

verboden witwasverrichtingen worden aanzien. (*1) Zoals vermeld, dienen al deze handelingen betrekking te hebben op illegale vermogensvoordelen (geld of andere goederen (*2)) opdat de gestelde actie (of onthouding) onder de Wet zou vallen. Deze illegale vermogensvoordelen dienen hun oorsprong te vinden in de criminele activiteiten opgesomd in artikel 4, 23° van de Wet. Het gaat meer bepaald om de volgende criminele activiteiten:

- a) terrorisme of de financiering van terrorisme;
- b) georganiseerde misdaad;
- c) illegale handel in verdovende middelen en psychotrope stoffen;
- d) illegale handel in wapens, goederen en koopwaren met inbegrip van antipersoonsmijnen en/of submunitie;
- e) mensensmokkel;
- f) mensenhandel;
- g) exploitatie van de prostitutie;
- h) illegaal gebruik bij dieren van stoffen met hormonale werking of illegale handel in dergelijke stoffen;
- i) illegale handel in menselijke organen of weefsels;
- j) fraude ten nadele van de financiële belangen van de Europese Unie;
- k) ernstige fiscale fraude, al dan niet georganiseerd;
- l) sociale fraude;
- m) verduistering door personen die een openbare functie uitoefenen en corruptie;
- n) ernstige milieucriminaliteit;
- o) namaak van muntstukken of bankbiljetten;
- p) namaak van goederen;
- q) zeeroverij;
- r) een beursmisdrijf;
- s) het onwettig openbaar aantrekken van spaargeld;
- t) het verlenen van bankdiensten, financiële diensten, verzekeringsdiensten of geldovermakingsdiensten, of valutahandel, of enige andere gereguleerde activiteit, zonder over de voor die activiteiten vereiste vergunning te beschikken of aan de toegangsvoorwaarden te voldoen;
- u) oplichting;
- v) misbruik van vertrouwen;
- w) misbruik van vennootschapsgoederen;
- x) een gijzeling;
- y) een diefstal;
- z) afpersing;
- aa) de staat van faillissement;

(*1) Zie art. 2, 4° van de Wet.

(*2) Zie hieromtrent, commentaar bij artikel 4 van de wet van 18 september 2017, onder artikel 4, 24° van de Wet.

bb) informaticacriminaliteit. (*1)

Het is tot slot interessant om in deze context mee te geven dat er sprake zal zijn van witwassen, zoals bedoeld door de Wet, zelfs indien de criminele activiteiten hebben plaatsgevonden op het grondgebied van een andere lidstaat of op dat van een derde land. (*2)

Bovenstaande soorten handelingen vormen de vertaling van de drie kenmerkende componenten van een witwasmisdrijf. (*3) Eerst zal er een plaatsing of inbreng van de gelden plaatsvinden (“*placement*” of inbreng/injectie), waarbij deze illegaal verkregen gelden als het ware in het financieel systeem worden geïnjecteerd. Dit kan bijvoorbeeld door te werken met bankdeposito’s en het geld op een bankrekening te zetten. (*4) Daarnaast zal een witwaspraktijk een subrogatie van goederen voor ogen hebben. Dit houdt in dat een nieuw goed in de plaats komt van het illegale voorwerp van de witwaspraktijk. In deze volgende fase zal er zich een versluiering van de gelden of goederen voordoen (“*layering*” of verwerking/circulatie), waarbij de werkelijke misdadige oorsprong van de zaak via een opeenvolging van transacties wordt verborgen en wordt omgezet in andere legale betaalmiddelen of vaste activa. Hierbij wordt de oorspronkelijke geldsom vaak gesplitst in kleinere sommen (de gelden worden als het ware verdeeld in verschillende “laagjes”, vandaar de naam “*layering*”). Door achtereenvolgende omzettingen in giraal en chartaal geld wordt getracht de zogenaamde criminele *paper trail* te doorbreken. Zodra de oorsprong van de gelden is verdoezeld, vangt de laatste fase aan waarin de vermogensvoordelen opnieuw, via een wettelijke herkomst deze keer, in de economie worden gebracht (“*integration*” of integratie/

(*1) Zie hieromtrent, commentaar bij artikel 4 van de wet van 18 september 2017, onder artikel 4, 23° van de Wet.

(*2) *MvT* bij het wetsontwerp tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2566/001, 26.

(*3) Deze daden gaan terug op de definitie opgenomen in het Verdrag van de Verenigde Naties van 20 december 1988 tegen sluikhandel in verdovende stoffen. Zie art. 3.1 van dit Verdrag: “Elke Partij neemt de maatregelen die nodig zijn om de volgende feiten, indien opzettelijk begaan, strafbaar te stellen krachtens haar nationale wetgeving: (...)”

b. (i) de **omzetting of overdracht** van voorwerpen, wetende dat deze voorwerpen zijn verworven uit één of meer van de (...) strafbaar gestelde feiten, of uit **deelname aan** één of meer van deze strafbare feiten met het oogmerk de illegale herkomst van de voorwerpen te verhelen of te verhullen of een persoon die bij het begaan van één of meer van deze strafbare feiten is betrokken, te helpen te ontkomen aan de wettelijke gevolgen van zijn daden;

(ii) het **verhelen of verhullen** van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing, rechten op of de eigendom van voorwerpen, wetende dat deze voorwerpen zijn verworven uit één of meer van de in overeenstemming met letter (a) van dit lid strafbaar gestelde feiten, of uit **deelname aan** één of meer van deze strafbare feiten” (eigen benadrukking).

(*4) Hiervoor wordt vaak gewerkt met de “smurfing”-techniek waarbij grote hoeveelheden geld via verschillende tussenpersonen (“stromannen”) verdeeld worden over verschillende banken en hun filialen. Zie M. DAMBRE, “De invloed van het witwasverbod op het bankrecht” in X. (ed), *Liber Amicorum Paul De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, (353) 358.

investering). In deze fase wordt de schijn gewekt dat deze voordelen via legitieme weg zijn verkregen. (*1)

4 Om van een witwasmisdrijf sprake te kunnen zijn, dienen daarnaast de handelingen gedefinieerd in artikel 2 met opzettelijk doel te worden begaan. Dit is het morele element. Witwassen is en blijft dus een opzettelijk misdrijf, wat betekent dat een louter nalatigheid niet zal gecapteerd worden als een witwasgedraging. Dit blijkt uit artikel 2 van de Wet. Deze bepaling spreekt immers over “geld of goederen waarvan **geweten** is dat zij verworven zijn uit een criminele activiteit of uit deelneming aan dergelijke activiteit”. Echter, aangezien dit een preventieve wet is, zal het opzettelijk karakter in dit kader minder belang tonen, daar de onderworpen actoren altijd de verplichtingen in deze wet zullen moeten naleven, ongeacht of er sprake is van opzettelijke, onopzettelijke of nalatige witwashandelingen. Het opzettelijk karakter van de bedoelde witwasgedragingen vertoont aldus eerder zijn belang in het repressieve onderdeel van de strijd tegen het witwassen van geld, maar heeft verder geen gevolgen voor de verplichtingen van de entiteiten die onderworpen zijn aan het toepassingsgebied *ratione personae* van de voorliggende wet. (*2)

(*1) Voor meer toelichting omtrent deze drie fases, zie onder meer de *memorie van toelichting* bij het wetsvoorstel tot invoering van een nieuw Strafwetboek – Boek 1 en Boek 2, *Parl.St.* Kamer 2018-19, 54-3651/001, 678-679; E. VAN DOOREN, “Witwas op eigen bankrekeningen?”, *RABG* 2014, nr. 14, (957) 958; M. DAMBRE, “De invloed van het witwasverbod op het bankrecht” in X. (ed), *Liber Amicorum Paul De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, (353) 356-357.

De omschrijving van het witwasmisdrijf in het voorstel om een nieuw strafwetboek in te lassen, zou veel beter passen bij deze drie kenmerkende componenten. Artikel 470 van het wetsvoorstel bepaalt dan ook het volgende: “Witwassen is het: **bewaren, beheren of overdragen** van de uit een misdrijf verkregen vermogensvoordelen, van de in de plaats gestelde goederen of waarden of van de inkomsten uit die belegde voordelen; **kopen, ruilen of om niet ontvangen, of omzetten** van een van de zaken bedoeld in; of **verhelen of verhullen** van de aard, de oorsprong, de vindplaats, de beschikking, de verplaatsing of de eigendom van de zaken bedoeld in 1° (...)” (eigen benadrukking).

(*2) Zie *MvT* bij het wetsontwerp tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2566/001, 25.